

Kari Alho

REAALITULON KÄSITTEESTÄ JA SEN
MITTAAMISESTA

No 11

16.6.1977

Kari Alho

REAALITULON KÄSITTEESTÄ JA SEN MITTAAMISESTA *)

1. Reaalitulo ja reaaliansio

Talousyksikön tulot määritellään yksikkökorvauksen (korvauksien), kuten tuntipalkan, ja tietyinä ajanjaksona, kuten vuotena, luovutetun tuotantopanoksen (panoksien) tulona (tulojen summana)¹⁾. Reaalitulo (tulon volyymi) voidaan määritellä tulon ja tulolla hankittavien hyödykkeiden ja palvelusten hintoja kuvaavan hintaindeksin avulla (jakamalla ne keskenään), jos voidaan sopia siitä, mitä tulokäsitteeseen sisällytetään ja mitä hintaindeksiä on tarkoituksenmukaista käyttää.

Reaalitulotarkasteluissa rajoitutaan usein tutkimaan ansiotulojen kehitystä, so. keskitytään työpanoksen luovutuksesta saatuun korvaukseen (palkkatuloon). Toisaalta seurataan usein pelkästään yksikköpalkan ja "yksikköhyödykkeen" hinnan (esim. kulutushintaindeksin) suhdetta, so. hintasuhdetta, jota kutsutaan reaaliansioksi.

Seuraavassa keskitytään nimenomaan reaaliansiomittarin muodostamisen ja tulokinnan ongelmaan. Tämän mittarin käytölle voidaan esittää kaksi perussyötä. Sitä käytetään tietoisesti tai tiedostamattomasti laajalti hyvinvoinnin tai elintason,

*) Perustuu Suomen Tilastoseuran reaalituloseminaarissa 4.2.1977 pidettyyn alustukseen.

1) Tässä ei oteta huomioon tulonsiirtoja. Niistä tulee puhe tuonnempana.

nimenomaan sen muutoksen, indikaattorina palkansaajien kannalta tarkastellen. Toisaalta sitä käytetään funktionaalisen tulonjaon, palkkatulojen kansantulo-osuuden, muuttumista kuvaavana indikaattorina vertaamalla sitä työn keskimääräisen tuottavuuden muutokseen. Tässä esityksessä tarkastellaan ainoastaan ensin mainittua näkökulmaa.

Palkansaajatalousyksikön tulo I koostuu yksikköpalkan w ja työpanoksen L tulosta, $I = wL$. Tulo käytetään kulutushyödykkeiden $1, \dots, n$ ostamiseen, joita ostetaan määrät $x_1, \dots, x_n$ hinnoilla $p_1, \dots, p_n$. Oletetaan aluksi, että palkansaajan hyvinvointi U riippuu vain kulutuksesta, $U = U(x_1, \dots, x_n)$. Oletetaan, että työpanos pysyy vakiona. Tulon suhteellinen muutos on silloin yhtä kuin yksikköpalkan suhteellinen muutos. Jos kaikki hinnat muuttuvat samassa suhteessa kuin palkka, kuluttajan valintatilanne pysyy samana, sen ratkaisu samana ja siten hyvinvointi samana. Voidaan kirjoittaa epäsuora utiliteettifunktio $U = U(p_1, \dots, p_n, w)$. Sillä on siis ominaisuus $U(tp_1, \dots, tp_n, tw) = U(p_1, \dots, p_n, w)$, $t > 0$, eli se on nollannen asteen homogeeninen funktio.

Olkoon erityisesti $t = \frac{1}{p_1}$, saadaan $U = U(1, \dots, \frac{p_n}{p_1}, \frac{w}{p_1})$. Jos hintojen p_i suhteet pysyvät vakioina, hyvinvointi voidaan esittää reaaliansion w/p funktiona, jossa p on aggregaattihinta (indeksi).

Palkkojen ja hintojen mittaukset ja niiden perusteella muodostetut reaalityuloindikaattorit koskevat periaatteessa kaikkia

palkansaajia yhdessä. Tällöin on tarkasteltava aggregaatti-indikaattoreiden tulkintaa kokonaishyvinvoinnin kannalta. Tästä monitahoisesta ongelmasta voidaan tässä yhteydessä lyhyesti mainita seuraava tulos. Asetetaan seuraava määritelmä kahden eri periodin kokonaishyvinvoinnin vertailulle: Periodina 2 "taloudellinen tilanne" on potentiaalisesti parempi kuin periodina 1, jos jokaiselle periodin 1 hyödykevarantojen allokatiolle eri kuluttajille on olemassa Pareton mielessä parempi allokatio periodina 2. Täsmällisemmin tämä voidaan ilmaista seuraavasti. Merkitään eri hyödykkeiden kokonaismääristä (tuotannosta) periodina 1 muodostettua vektoria y_1 :llä ja x_j^1 :llä kuluttajan j ($j=1, \dots, k$) käytettävissä olevien hyödykemäärien vektoria. Tällöin $\sum_{j=1}^k x_j^1 = y_1$. Merkitään R_j :llä kuluttajan j preferenssirelaatiota "parempi tai ainakin yhtä hyvä". Tällöin periodin 2 tuotanto y_2 antaa "potentiaalisesti" suuremman hyvinvoinnin kuin periodin 1 tuotanto y_1 , jos jokaiselle y_1 :n allokatiolle $\{x_1^1, \dots, x_k^1\}$ on olemassa y_2 :n allokatio $\{x_1^2, \dots, x_k^2\}$, jolle $x_j^2 R_j x_j^1$ jokaisen kuluttajan j kohdalla.

Taloustieteessä on pitkään ollut esillä kysymys siitä, milloin kokonaistulon määrän kasvu voidaan tulkita yo. mielessä hyvinvoinnin lisäykseksi. Joudutaan kuitenkin asettamaan sangen tiukkoja vaatimuksia kuluttajien preferensseille, niiden tulee mm. olla samat kaikilla kuluttajilla, jotta reaalisen kansantulon lisääntyminen olisi riittävä ehto potentiaalisen hyvinvoinnin kasvulle¹⁾. Sen sijaan on voimassa tulos, jonka

1) Ks. John S. Chipman and James C. Moore: "Why an Increase in GNP Need Not Imply an Improvement in Potential Welfare", Kyklos, Vol. 29-1976-Fasc.3.

mukaan kansantulon nousu on välttämätön edellytys sille, että hyvinvointi voisi lisääntyä.

Edellä oleviin tarkasteluihin on syytä tehdä lisäys. Niissä on sivuutettu se, että tavanomaisesti talousyksikön hyvinvoinnin oletetaan riippuvan paitsi talousyksikön kulutuksesta myös toisaalta tuotantopanosten luovuttamisesta aiheutuvasta hyvinvoinnin vähenemisestä (disutiliteetista). Tämä aiheutuu mm. työnteon raskaudesta ja ikävyyydestä. Toisaalta osa tulosta lykätään kulutettavaksi ajassa myöhemmin, tapahtuu säästämistä, joka voidaan ymmärtää pääomapanoksen luovuttamiseksi.

Perinteisesti talousteoriassa reaali-palkka on keskeinen hinta-suhde, joka toimii tuotannontekijämarkkinoiden ja hyödyke-markkinoiden välisenä yhdyssiteenä. Yrityksen näkökulmasta tasapainossa reaali-palkka on yhtä kuin työn rajatuottavuus. Lisäystä työpanoksesta ($=\Delta L$) aiheutuva lisäkustannus ($=w\Delta L$) tasapainotetaan yhtä suureksi kuin lisätyllä työpanoksella aikaansaatavan lisätuotoksen arvo ($=p(MP\Delta L)$, p on tuotteen hinta, MP työn rajatuottavuus tuotosyksiköissä lausuttuna). Yhtäsuuruudesta saadaan $MP=w/p$.

Työntekijän kannalta taas reaali-palkka on hinta, joka tasapainottaa työnteon määrän (tai vapaa-ajan) ja kulutuksen välisen suhteen. Työpanoksen tarjontaa lisätään, kunnes lisäystä työstä aiheutuva hyvinvoinnin väheneminen ($= -MDU_L \Delta L$, MDU_L on työnteon rajadisutiliteetti, se on negatiivinen) on yhtä kuin tulonlisäyksen mahdollistaman lisätyn kulutuksen tuottama hyvinvoinnin lisäys ($=MU(\frac{w}{p}\Delta L)$, MU on kulutuksesta aiheutuva rajahyöty). Yhtäsuuruudesta saadaan tasapainoehto

$$\frac{w}{p} = \frac{-MDU_L}{MU} .$$

Reaaliansion tulokinnan ja mittaamisen kannalta aiheutuu ongelma siitä, että julkisen vallan toimenpiteiden, kuten verotuksen, vuoksi työnantajan kannalta reaalin työvoimakustannus poikkeaa, on suurempi kuin työntekijän työpanoksen luovuttamisesta yksilölliseen ja ajallisesti välittömään kulutukseen käytettävissä oleva reaali-palkkakorvaus. Jatkossa pohditaan sitä, kuinka tämä tekijä tulisi ottaa huomioon reaali-ansiolaskelmissa ja esitetään tässä suhteessa joitakin kokeiluluonteisia ehdotuksia.

2. Reaaliansioiden vaihtoehtoinen mittaaminen; verotuksen vaikutus nettoreaaliansiöihin

Viimeaikaisessa keskustelussa on paljon pohdittu sitä, että kasvaneen verorasituksen vaikutuksesta palkansaajien netto-ansio, käytettävissä oleva ansio on noussut huomattavasti vähemmän kuin mitä bruttoansioiden perusteella suoritettavat reaali-ansiomittaukset osoittavat.

Tähän tärkeään ongelmakenttään voidaan ottaa useita näkökulmia. Yksi tapa on pyrkiä konstruoimaan nettoansiotasoindeksi, joka kuvaa ko. yksikköansiosta "käteen jäävän" osan kehitystä. Tältä pohjalta voidaan suorittaa seuraava harjoitelmaluonteinen laskelma. Konstruoidaan nettoveroasteen indikaattori vähentämällä kotitalouksien tuotannontekijätuloista kotitaloussektorin nettotulonsiirrot julkiselle sektorille

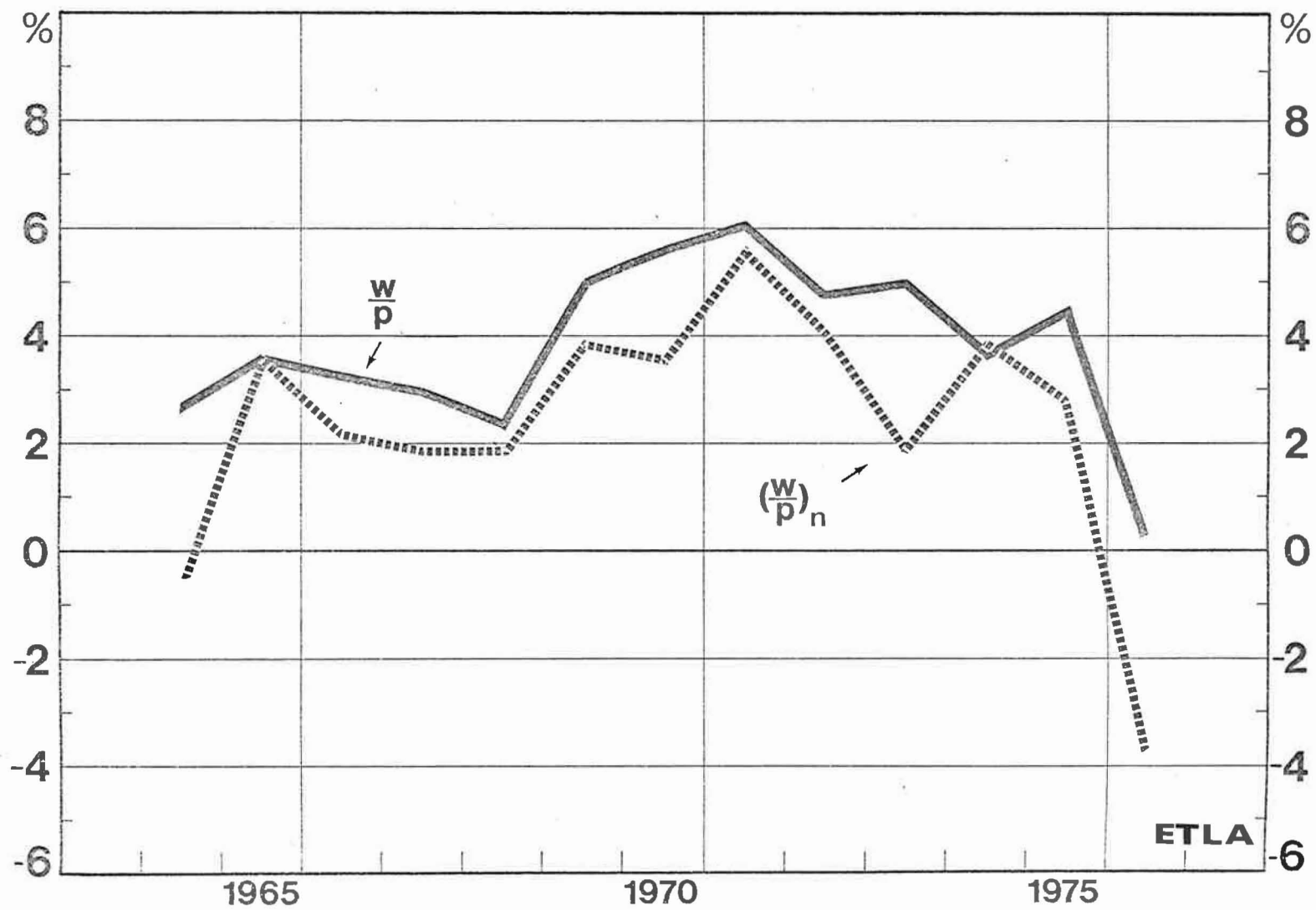
(siis verot - saadut tulonsiirrot). Tämän avulla konstruoidaan muuttuja

$$\left(\frac{w}{p}\right)_{n_t} = \frac{w}{p}(1-t) ,$$

jossa w on ansiotasoindeksi, p kuluttajan hintaindeksi ja t nettoveroaste. Tämän nettoreaaliansioindikaattorin suhteelliset muutokset ovat yhdessä tavanomaisen ansiotasoindeksiin perustuvan reaaliansiomittarin kanssa oheisessa kuviossa. Todetaan, että nettoreaaliansioiden lisäys on ollut koko ajan vähäisempää kuin bruttoreaaliansioiden. Keskimäärin tämä ero on vuosina 1964-75 ollut runsas prosenttiyksikkö vuodessa. Verotuksen kiristyminen on merkinnyt nettoreaaliansioiden kasvua vuosittain yli prosenttiyksikön, siis varsin tuntuvasti, vähemmän kuin bruttoreaaliansioiden. Jos vuoden 1964 bruttoreaaliansioita merkitään 100:lla, vuoden 1976 bruttoreaaliansioindeksi on 151. Vuoden 1964 nettoreaaliansioindeksi on 91 ja vuoden 1976 nettoreaaliansioindeksi 117.

Konstruoitu indikaattori ottaa huomioon sekä julkisen vallan yleistä hintatasoa säätelevät toimenpiteet, kuten välillisen verotuksen toimenpiteet, että myös välittömän verotuksen muutokset. Näin esimerkiksi vuoden 1977 alussa suoritettu ns. verotuksen painopisteen siirtäminen, liikevaihtoveron korotus ja tuloveroasteikkojen kevennys, näkyy tavallisessa reaaliansiomittarissa yksinomaan hintojen nousun kautta. Yllä esitetty indikaattori sen sijaan ottaa huomioon myös tuloveron kevennyksen ja niinpä vuonna 1977 yo. tavalla lasket-

Reaaliansioiden $\frac{w}{p}$ ja nettoreaaaliansioiden $(\frac{w}{p})_n$ vuosittaiset prosentti-
muutokset

tujen nettoreaaliensioiden muutoksen arvioidaan olevan 3 prosenttiyksikköä enemmän kuin bruttoreaaliensioiden muutoksen. Vastaavasti taas vuonna 1976 tilanne oli päinvastainen, mihin vaikutti suuresti veronpalautusten lykkäminen vuodelle 1977.

Esitettyä indikaattoria voi tietenkin kritikoida eri tavoin. Se ei mittaa yksinomaan palkkatuloon kohdistuvaa verotuskohtelua, vaan kotitalouksien kaikkien tulojen keskimääräistä nettoverotusta. Jos muiden kuin palkkatulojen verotuskohtelu on muuttunut eri tavalla kuin palkkatulojen verotus, tästä aiheutuu harhaa yo. laskelmiin, mutta ilmeisesti tämän tekijän vaikutus on suhteellisen vähäinen. Toisaalta "puhtaan" palkansaajatalousryhmän tarkastelu on sangen hankalaa, jos otetaan huomioon säästämisen kautta yleisesti tulevat muut kuin palkkatulot. Tätä ongelmaa pohditaan tuonnempana.

3. Julkisen kulutuksen huomioonottaminen

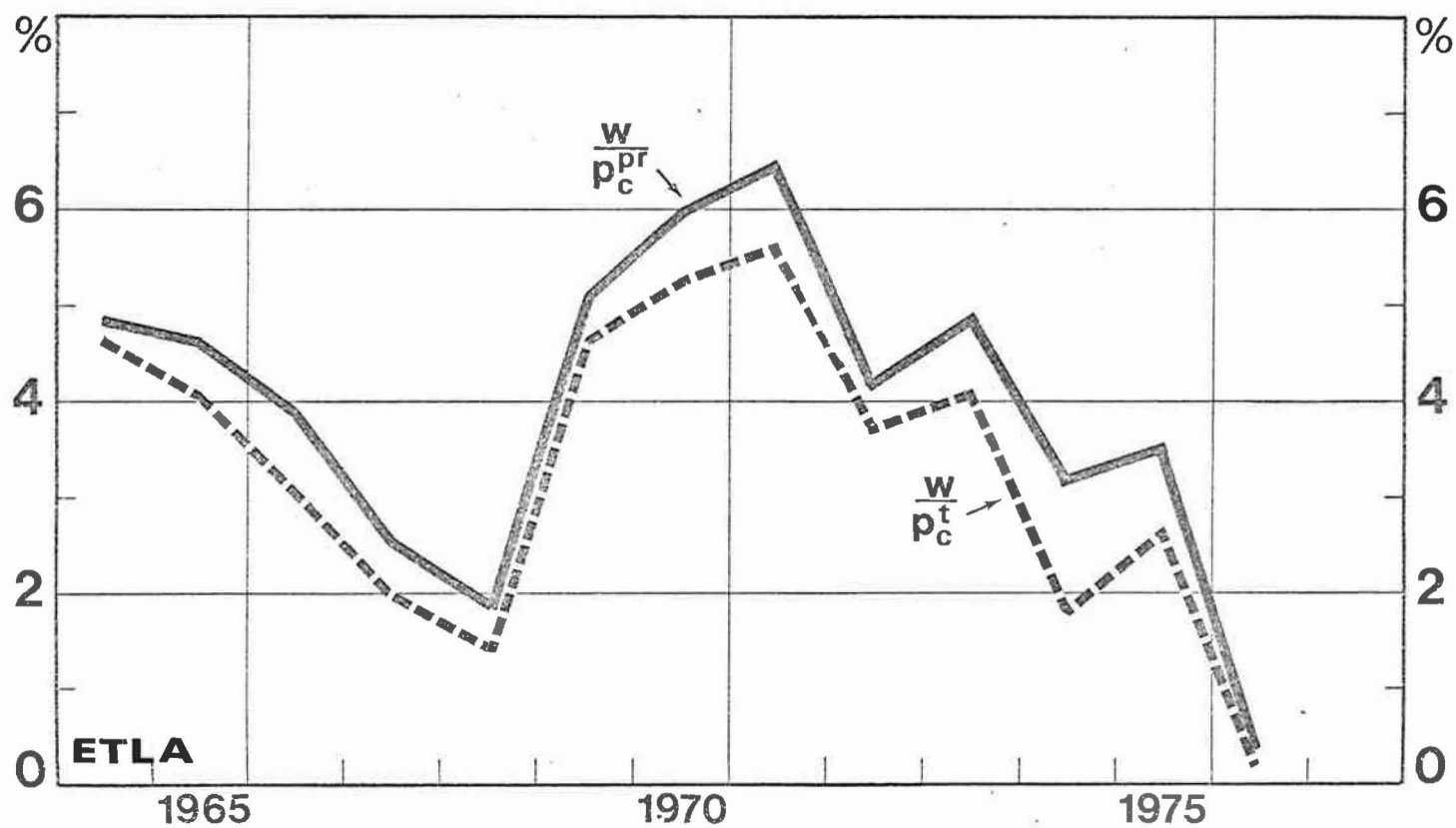
Toinen vaihtoehtoinen näkökulma on se, että bruttoansiot käytetään kokonaisuudessaan erilaisten hyödykkeiden ja palvelusten ostamiseen, mutta ei ainoastaan yksityisen sektorin tuottamien, vaan myös julkisen sektorin tuottamien hyödykkeiden ja palvelusten ostamiseen. Edellä esitetty näkökantahan merkitsi tarkasti ottaen sitä, että julkishyödykkeiden ja julkisen sektorin muiden palvelusten tuottama hyvinvointi sivuutetaan reaaliensiolaskelmissa kokonaan.

Oheisessa kuviossa on konstruoitu kaksi reaaliainsiomittaria. Muuttuja w/p_c^{pr} on saatu käyttämällä ansiotasoindeksin deflaattorina yksityisen kulutusmenojen hintaindeksiä ja w/p_c^t on saatu käyttämällä deflaattorina kokonaiskulutuksen, so. yksityisen ja julkisen kulutuksen summan hintaindeksiä. Nähdään, että reaaliansiot jälkimmäisellä tavalla laskettuna ovat säännöllisesti nousseet vähemmän kuin tavanomaisesti mitattu reaaliansio. Tämä ero on ollut keskimäärin 0.7 %-yksikköä vuosittain vuosina 1964-75¹⁾.

Ero aiheutuu siitä, että julkisten kulutusmenojen hinnat ovat nousseet selvästi nopeammin kuin yksityisten kulutusmenojen hinnat. On monia syitä, joiden vuoksi tämä asiantila on vallinnut ja tulee todennäköisesti myös vastedeskin vallitsemaan. Julkisten palvelujen tuottaminen tapahtuu yleensä sellaisilla työintensiivisillä menetelmillä, joilla tuottavuuden nostaminen on vaikeaa. Kuitenkin näille panoksille on yleensä taattava samanlainen korvauskehitys kuin kansantalouden tuottavassa sektorissa. Monia palveluksia, kuten sairaus-, terveydenhoito- ja koulutuspalveluksia ei oteta huomioon yksityisessä kulutuksessa kuin korkeintaan siltä osin, joka välittömästi tulee yksityisen sektorin maksetta-

1) On syytä mainita yksityisen kulutuksen hintaindeksin suhteen vallitseva ongelma. Kuluttajan hintaindeksi on antanut alhaisemman kuvan reaaliansioiden noususta kuin kulutuksen implisiittinen hintaindeksi. Ero on ollut keskimäärin 0.5 %-yksikköä vuodessa.

Yksityisten kulutusmenojen hintaindeksillä deflatoitujen $\left(\frac{w}{p_c^{pr}}\right)$ ja kokonais-
 kulutuksen hintaindeksillä deflatoitujen $\left(\frac{w}{p_c^t}\right)$ reaaliansioiden prosentuaali-
 set vuosimuutokset

vaksi. Näiden kuluttaminen ei kuitenkaan voi tapahtua ilman että ne kustannetaan - maksetaan - verotuksen kautta, mikä taas tulee huomioduiksi julkisessa kulutuksessa.

Verrattaessa eri tavoilla laskettujen reaaliansioindikaattoreiden suhdetta toisiinsa todetaan, että korkeimman kasvun vuosina 1964-1975 antaa indikaattori w/p_c^{pr} , jonka mukaan keskimääräinen nousu on ollut 4.3 % vuodessa. Elin-kustannusindeksiin perustuva reaaliansomittari w/p osoittaa keskimäärin 3.8 %:n nousua. Kokonaiskulutuksen hintoihin perustuva muuttuja w/p_c^t on noussut keskimäärin 3.5 % vuodessa. Nettoreaaliansioiden indikaattorin $(w/p)(1-t)$ mukaan ansioiden nousu on ollut vain 2.7 % vuodessa keskimäärin.

Reaalitulomittauksissa pyritään selvittämään tietyn tulon ostovoiman kehitystä. Äsken suoritettussa reaaliansiolaskelmassa, jossa julkinen kulutus otettiin huomioon, olisi sitten voitava määrittää ne julkiset palvelukset, jotka ansiotuloilla "ostetaan tuotantokustannushintaan". Kaikkea julkista kulutusta ei kustanneta yksinomaan palkkatuloihin kohdistuvalla verotuksella, samaten julkisia kulutuspalveluksia ei tuoteta kuin osaksi aktiiviväestölle.

Todennäköisesti äsken esitetyssä laskelmassa juuri viimeksi mainitun tulonsiirtovaikutuksen vuoksi otetaan huomioon palkansaajan kannalta "liian paljon" julkisia kulutuspalveluksia. Tämä kysymys on relevantti julkisen sektorin tuottamien yksityisluonteisten palvelusten osalta,

joilla on se ominaisuus, että niiden kuluttaminen yhden talousyksikön toimesta sulkee pois muilta ko. palveluksen kulutusmahdollisuuden. Sen sijaan ns. julkisten hyödykkeiden osalta kaikkien kulutus on samalla tavalla mahdollista riippumatta siitä kuinka paljon muut ko. palvelusta kuluttavat. Turvallisuuspalvelukset ovat tästä esimerkki. Täten kokonaisuudessaan on sangen hankala erottaa se julkinen kulutus, joka juuri palkkatuloista suoritettavilla veroilla kulutetaan.

Mainittu tulonsiirtotekijä tulisi ottaa huomioon ansiotasoi-indikaattorissa ansioita vähentävänä tekijänä. Tämä tarkastelu koskee myös edellä esitettyä nettoreaaliasioiden indikaattoria, jossa otettiin huomioon nettoveroasteessa kaikki tulonsiirrot julkiselta sektorilta, vaikka vain osanäistä tulee aktiiviväestön eduksi.

Lisäksi yo. menettelyssä on rinnastettaessa se tavanomaiseen kuluttajan valintatilanteeseen ongelmana tulkita kulutuksen halutun kokoonpanon valinta. Yo. laskelmassa ei tarkastella julkisen sektorin tuottamien hyödykkeiden ostopäätöksiä, vaan pikemminkin niiden tuotantopäätöksiä, jotka perustuvat hyödykkeiden tuotantokustannuksiin ja jotka toteutetaan keskitetysti julkisen vallan toimesta. Idealisoituna voitaisiin ajatella, että on, tai pitäisi olla olemassa, yksityisten hyödykkeiden markkinoita jäljittilevä allokatiiojärjestelmä, jolla päätetään julkisten palvelusten tuottamisesta osittain niiden "todellisten" hintojen, so. tuotantokustannusperusteisten hintojen nojalla, ja toisaalta palvelusten käyttäjien preferenssien nojalla.

4. Säästämisen ongelma

Reaaliensioiden mittaaminen suoritetaan jakamalla ansiotasoindeksi saman vuoden hintaindeksillä. Tämä voidaan tulkita kahdella tavalla. Ensinnäkin voidaan ajatella, että kulutus tulosta tapahtuu välittömästi, tulon ansaintavuoden aikana. Kuluttaja ei siirrä ostovoimaa tulevaisuuteen säästämällä osaa tulostaan, mikä on kuitenkin varsin epärealistinen lähtökohta. Toisaalta, vaikka säästämistä tapahtuukin, voidaan ajatella mitattavan tulon potentiaalista ostovoimaa nykyhetken kulutushyödykemarkkinoilla, eli tavallaan tilannetta, jossa kaikki tulo kulutettaisiin välittömästi. Todellisuudessa kuitenkin osa tulosta lykätään ajassa tuonemmaksi, ja reaali-tulomittauksissa on periaatteessa tarkoituksena mitata tulon todellista, so. sen todellisen, hyvinvointia tuottavan käytön mukaista ostovoimaa. Seuraavassa tarkastellaan seurauksia, jotka aiheutuvat siitä, että tulon käyttöä systemaattisesti lykätään tuonemmaksi, ja että hintataso lykätyn kulutuksen osalta ei pysy samana kuin mikä nykyhetken hintataso on.

Tarkastellaan nyt yksinkertaisesti säästetyn tulonosan I_s arvioitua nykyarvoa, jos kulutus lykätään tapahtuvaksi t vuoden kuluttua. Tulon odotettu nykyarvo on

$$\frac{I_s(1+r)^t}{p_t^e(1+\sigma)^t},$$

jossa p_t^e on arvio vuotena t vallitsevista hinnoista ja σ on ko. kuluttajan subjektiivinen korko (ns. marginaalinen aika-preferenssi) ja r on säästökorko rahoitusmarkkinoilla. Tulon

I_s ostovoima nykyhetken markkinoilla on I_s/p . Olkoon odotettu inflaatiovauhti 100i % vuodessa, jolloin $p_t^e = (1+i)^t p_0$. Ostovoima ei muutu, jos

$$\frac{I_s}{p} = \frac{I_s (1+r)^t}{p_t^e (1+\sigma)^t}, \text{ eli jos}$$

$$1 + r = (1+i)(1+\sigma) \text{ eli likimain}$$

$$r = i + \sigma + i\sigma \sim i + \sigma.$$

Säästökoron pitäisi olla yhtä kuin odotetun inflaatiovauhdin ja kuluttajan marginaalisen aikapreferenssin summa.

Täydellisten pääomamarkkinoiden tapauksessa näin pitäisi juuri käydä. Suomen rahoitusmarkkinoilla tämä ei kuitenkaan ole ollut voimassa. Jos oletetaan, että aikapreferenssi on muutaman prosenttiyksikön, esim. 2-4 %, on helppo ymmärtää, ettei erityisesti viime vuosina ole ollut mahdollista siirtää ostovoimaa siten, että se säilyisi ennallaan.

Äsken esitetyn ehdon voimassaolo merkitsee toisaalta sitä, että reaaliansioiden mittaamisessa ei tarvitse huolehtia ostovoiman ajallisen siirtämisen ongelmasta. Suomen oloissa on sen sijaan syytä ottaa tähänkin ongelmaan jonkinlainen kanta sen vaikeasta tilastollisesta käsittelystä huolimatta. Hypoteettinen tilanne valaisee asiaa. Kotitalous säästää 10 % tulostaan 7 %:n nimellisen korolla, aikapre-

ferenssi on 4 % ja inflaatio on 15 %. Tällöin säästetyn tulon (yhden vuoden säästö) nykyarvo on

$$\frac{0,10 \cdot 1,07}{1,15 \cdot 1,04} I .$$

Säästetyn tulonosan ostovoima on nykyarvolla mitattuna vähentynyt 10.5% ja koko tulon ostovoima on supistunut prosenttiin.

Palkkatuloilla ei todellisuudessa hankita ainoastaan kulutus-
hyödykkeitä, vaan myös investointihyödykkeitä, kuten asuntoja.
Investointihyödykkeet ovat luonteeltaan kahdenlaisia. Toisaalta
ne ovat sijoituskohteita samassa mielessä kuin äsken tarkas-
tellut finanssisijoitukset. Koska reaaliomaisuus on yleensä

säilyttänyt arvonsa paremmin kuin finanssiomaisuus, tulisi tältä
osin suorittaa laajempia tarkasteluja siitä, millä eri tavoin
talojen ostovoimaa todellisuudessa pyritään siirtämään ajassa
eteenpäin ja kuinka hyvin ostovoiman säilyminen yleisesti toteu-
tuu.

Toisaalta investointihyödykkeet ja pitkäaikaiset kestokulutus-
hyödykkeet tuottavat samalla kulutuspalveluksia, mikä tulee ottaa
huomioon kulutuksen volyymin ja hintalaskelmissa. Investointi-
hyödykkeen hinta vaikuttaa sen tuottamien kulutuspalvelujen hin-
taan (joka usein on laskennallinen hinta, koska ko. palveluksen
käyttäjä on samalla sen tuottaja). Tässä yhteydessä on huomattava
myös ero, joka on tehtävä kulutuksen ja kulutusmenojen välillä.

Tästä aiheutuviin indeksiteoreettisiin kysymyksiin samoin kuin niihin käytännöllisiin ratkaisuihin, joita näiden kulutuspalvelusten hintamittauksissa on suoritettu, ei tässä yhteydessä ole mahdollista puuttua.

5. Palkkatulojen lisäosien huomioonottaminen

Edellä on pohdittu bruttotulon ostovoiman mittaamisen ongelmaa. On syytä lopuksi lyhyesti käsitellä palkkatulon lisäkomponenttien merkitystä tulomittauksissa. Tulokäsitteessä tulisi periaatteessa ottaa huomioon kaikki ne korvaukset, jotka palkansaajalle välittömästi tai välillisesti työpanoksen luovutukseen liittyen maksetaan. Ansiotasolla pyritään mittaamaan tavanomaisen bruttopalkan kehitystä. Olisi kuitenkin huomattava, että ns. työnantajien sosiaaliturvamaksut ja työeläkemaksut, jotka muodostavat lähes neljänneksen lisän yksikköpalkkaan, eivät voi olla kokonaan vaikuttamatta työntekijän hyvinvointiin. Esim. eläkemaksut edustavat työpanoksesta saatavaa korvausta, joka suoritetaan, kun työntekijä on siirtynyt eläkkeelle. Niinkään ansiotasomittauksissa ei oteta huomioon työntekijän vuosiloman ajalta maksettavaa korvausta eikä lomaltapaluurahaa. Lomaltapaluurahan ansioita nostavan vaikutuksen on arvioitu vuosina 1972-75 olleen noin prosentin vuodessa.

Sosiaaliturva- ja eläkemaksut ovat kohonneet varsin selvästi. Niiden kansantalouden palkkasummaa nostava vaikutus on ollut keskimäärin 0.7 %-yksikköä vuosittain vuosina 1964-75. Näiden tekijöiden vaikutus palkansaajan "todelliseen" ansiotasoon olisi otettava tarkemman selvityksen kohteeksi.